

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

« Təsdiq edirəm
Tədrisin təşkili və təlim
texnologiyaları üzrə prorektor v.i.e:
dos. Zaur Məmmədov
_____ “ ” _____ 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050112-Məktəbəqədər təhsil A+B

Fakültə: Filologiya və ibtidai təhsil

Kafedra: Pedaqogika, psixologiya və incəsənət

I Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Psixologiya

Fənn proqramı: Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 27.09.2018-ci il tarixli F-678 nömrəli əmri ilə təsdiq olunmuşdur.

Kodu: İPF-B02

Tədris ili: II (2024-2025) Semestr: IV

Tədris yükü: Ümumi-150 saat; Auditoriya saati-60 (30 saat mühazirə, 30 saat seminar)

Tədris forması: Əyani

AKTS üzrə kredit: 5 kredit

II Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, dərəcəsi: b/m Cəfərova Nahidə İbrahim qızı

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş. Ə.Məmmədov k. 19

E-mail ünvanı: nahide.ceferova@gmail.com

III Təvsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

Əsas:

1. Bayramov Ə.S., Əlizadə Ə.Ə. Psixologiya. II nəşr., Bakı, 2002
2. Psixologiya. Prof. S.İ. Seyidov və prof. M.Ə. Həmzəyevin elmi redaktorluğu ilə. Bakı, 2007
3. Əliyev R.İ. Psixologiya. Bakı, 2003
4. Əliyev R.İ. Psixologiya tarixi. Bakı, 2006
5. Baxşəliyev Ə.T. Azərbaycanda psixoloji fikrin təşəkkülü, inkişafı və müasir vəziyyəti. Bakı, 2007
6. Əlizadə Ə.Ə. İdrak prosesləri və hisslər. Psixopedaqoji məsələlər. Bakı, 2006

Əlavə:

7. Əliyev R.İ. Tərbiyə psixologiyası. Bakı, 2006
8. Əlizadə Ə.Ə. İstedadlı uşaqlar. Psixopedaqoji məsələlər. Esselər, etüdlər. Bakı, 2005
9. Həmzəyev M.Ə., Əmiraslanova S. F. Ünsiyyətin psixologiyası. Bakı, 2007
10. Zeynalabdinova Ə.X. Məktəbdə psixoloji xidmətin praktik məsələləri. Bakı, 2003

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənlərin tədris olunmasına zərurət yoxdur.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur

VI. Fənnin təsviri və məqsədi:

Psixologiya tədris kursu "Pedaqogika, psixologiya və incəsənət" kafedrası nəzdində pedaqoji yönümlü ixtisasların tədris planı çərçivəsində işlənmişdir. Tədris planına uyğun olaraq bu kurs bakalavr səviyyəsinin tələbələri üçün müstəqil fənn kimi tədris olunur. Kursun tədrisi tədris ilinin IV semestrində (30 s. mühazirə, 30 s. seminar) nəzərdə tutulur. Kursun tədrisində məqsəd qloballaşma şəraitində siyasi, iqtisadi və sosial sahələrdə baş verən dəyişikliklərin qarşısını almaq məqsədilə psixologiya elminin imkanlarından istifadənin öyrənilməsidir. Müasir dövrdə hər bir sahədə müvəffəqiyyətin təmin olunması üçün gənclərdən müstəqil, yaradıcı təfəkkür, kreativ düşüncə, eləcə də öz biliklərindən səmərəli istifadə etmək bacarıqları tələb olunur. Həmçinin dünya bazarında sağlam rəqabətin təmin olunması insanların ünsiyyət mədəniyyətinin, özünü ifadə etmə bacarığının yüksək səviyyədə olması ilə bilavasitə bağlıdır. Psixologiya kursunun tədrisi formalaşmaqda olan şəxsiyyətin potensial imkanlarının, onun idrak proseslərinin, emosional sferasının, maraq və qabiliyyətlərinin, ünsiyyət bacarıqlarının öyrənilməsi baxımından məqsədemüvafiqdir. Fənnə aid biliklərə yiyələnmək hər bir tələbəyə cəmiyyətdə baş verən hadisələri, eləcə də özünü bir şəxsiyyət kimi dərk etmək, ünsiyyət sahəsindəki çətinlikləri aradan qaldırmaq imkanı yaradır.

VII Davamiyyətə verilən tələblər:

Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmaz, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII Qiymətləndirmə:

Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

-10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.

-9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilər.

-8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;

-7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir

-6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.

-5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.

-4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;

-3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;

-1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.

-0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semester ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

Ümumi balların cəmi	Qiymət (sözlə)	Hərflə
91 – 100	əla	(A)
81 – 90	çox yaxşı	(B)
71 – 80	yaxşı	(C)
61 – 70	kafi	(D)
51 – 60	qənaətbəxş	(E)
51- baldan aşağı	qeyri-kafi	(F)

IX. Davranış qaydalarının pozulması:

Tələbə universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X. Təqvim-mövzu planı: 60 saat (30 saat mühazirə, 30 saat seminar)

N	Keçirilən mövzuların məzmunu	Müh	Sem
1	Mövzu. Psixologiyanın predmeti və praktik əhəmiyyəti Plan: 2. Psixologiya psixika haqqında elm kimi 3. Psixologiya elminin sahələri və onların təsnif prinsipləri 4. Psixologiya elminin başqa elmlərlə əlaqəsi 5. Psixologiyanın tədqiqat metodları Mənbə: (1; 2; 3)	2	2
2	Mövzu. Psixologiyanın təşəkkül tarixi Plan: 1. Qədim dövrlərdə psixoloji fikrin inkişafı 2. XVII-XVIII əsrlərdə psixologiyanın inkişafı 3. Azərbaycanda psixoloji fikrin inkişafı Mənbə: (2; 3; 4; 5)	2	2
3	Mövzu. Psixika və şüur Plan: 1. Psixikanın filogenezdə inkişafı 2. Şüur psixikanın yüksək forması kimi 3. Şüurun funksiyaları Mənbə: (1; 2; 3)	2	2
4	Mövzu. Fəaliyyət və onun psixoloji səciyyəsi Plan: 1. Fəaliyyət haqqında anlayış 2. Fəaliyyətin strukturu 3. Fəaliyyətin əsas növləri Mənbə: (1; 2; 3)	2	2
5	Mövzu. Ünsiyyət və onun psixoloji səciyyəsi Plan: 1. Ünsiyyət haqqında anlayış 2. Nitq verbal ünsiyyət kimi 3. Qeyri-verbal ünsiyyət 4. Ünsiyyətin əsas tərəfləri 5. Ünsiyyət çətinlikləri və onların aradan qaldırılması yolları Mənbə: (1; 2; 3; 12)	2	2
6	Mövzu. Şəxsiyyət və onun psixoloji səciyyəsi Plan: 1. Fərd, fərdiyyət və şəxsiyyət anlayışları 2. Şəxsiyyətin psixoloji xüsusiyyətləri 3. Şəxsiyyətin mənlik şüuru 4. Özünüqiymətləndirmə və iddia səviyyəsi Mənbə: (1; 2; 3)	2	2
7	Mövzu. Şəxsiyyətin fəallığı və istiqaməti Plan: 1. Tələbat və onun növləri 2. Davranış motivləri haqqında anlayış 3. Maraqlar 4. Əqidə və cəhdlər Mənbə: (1; 2; 3)	2	2
8	Mövzu. Şəxsiyyətlərarası münasibətlər Plan: 1. Qrup haqqında anlayış 2. Qrupun təsnifatı 3. Kollektiv qrupun yüksək forması kimi 4. Liderlik və rəhbərlik Mənbə: (1; 2; 3)	2	2
9	Mövzu. Psixi proseslər və onların formaları: duyğular və qavrayış Plan: 1. Duyğular və onun növləri	2	2

	2. Duyğuların fizioloji mexanizmi 3. Qavrayış və onun xüsusiyyətləri 4. Qavrayışın növləri Mənbə: (1; 2; 3; 6)		
10	Mövzu. Diqqət Plan: 1. Diqqətin psixoloji səciyyəsi və mahiyyəti 2. Diqqətin növləri və fizioloji mexanizmi 3. Diqqətin xüsusiyyətləri Mənbə: (1; 2; 3; 6)	2	2
11	Mövzu. Hafizə Plan: 1. Hafizənin psixoloji mahiyyəti 2. Hafizə prosesləri 3. Hafizənin növləri Mənbə: (1; 2; 3; 6)	2	2
12	Mövzu. Təfəkkür və təxəyyül Plan: 1. Təfəkkürün mahiyyəti 2. Təfəkkür və onun formaları 3. Təxəyyül haqqında anlayış 4. Təxəyyülün növləri Mənbə: (1; 2; 3; 6)	2	2
13	Mövzu. Emosiya, hisslər və iradə Plan: 1. Hiss və emosiyalar haqqında anlayış 2. Hisslərin keçirilmə formaları 3. Ali hisslər 4. İradə, iradi işin əsas mərhələləri 5. Şəxsiyyətin iradi keyfiyyətləri Mənbə: (1; 2; 3;)	2	2
14	Mövzu. Şəxsiyyətin fərdi-psixoloji xüsusiyyətləri: temperament Plan: 1. Temperament haqqında anlayış 2. Temperamentin təsnifatı və sinir sisteminin xassələri 3. Temperamentin xassələri və tipləri 4. Temperament və fərdi fəaliyyət üslubları Mənbə: (1; 2; 3;)	2	2
15	Mövzu. Xarakter və qabiliyyətlər Plan: 1. Xarakter və şəxsiyyətin motivasiya sahəsi 2. Xarakterin əlamətləri 3. Xarakterin aksentuasiyası 4. Qabiliyyət haqqında anlayış 5. Qabiliyyətlərin formalaşması Mənbə: (1; 2; 3)	2	2
	Cəmi:	30 s.	30 s.

XI. Fənn üzrə tələblər:

Psixologiyani öyrənməklə tələbə əsas psixoloji problemlər, psixoloji hadisələr haqqında zəruri məlumatlara yiyələnə bilər. Müasir psixologiya haqqında elmi biliklərə yiyələnərkən, insan psixikasının imkanları haqqında müvafiq biliklər, ünsiyyət mədəniyyətinin formalaşdırılması, özünüqiyətləndirmənin düzgün formalaşdırılması, şüur, onun mahiyyəti və funksiyaları, şəxsiyyəti xarakterizə edən xüsusiyyətlər, idrak proseslərinin inkişaf dinamikası, emosional halların orqanizmə təsiri, temperament tiplərinin xüsusiyyətləri, xüsusi qabiliyyəti və istedadı xarakterizə edən xüsusiyyətlər müqayisəli şəkildə analiz edilməlidir. Psixoloji biliklərə yiyələnərkən tələbə özünüdərk etmə imkanlarını əldə edərək psixoloji sağlamlığını təmin edə bilməlidir.

XII Fənn üzrə təlimin nəticələri:

-Tələbələr psixologiyanın əsas anlayışlarını, nəzəriyyələrini və müxtəlif yanaşmalarını öyrənəcək və insan davranışını anlamağa başlayacaqlar;

- Psixologiya elminin digər elmlərlə əlaqələrini başa düşərək interdisiplinar yanaşmalara görə müqayisəli öyrənənəcəklər;
- Psixologiyanın aktual məsələləri, tədqiqat metodları haqqında bilikləri mənimsəyəcəklər;
- Psixologiyanın elmlər sistemində yeri və mühüm sahələri, onların təsnif prinsipləri, bir elm kimi tarixi inkişaf mərhələləri haqqında bilikləri mənimsəyəcək və başqa elmlərdən fərqləndirə biləcəklər;
- Psixika və şüurun müqayisəli təhlili əsasında şüurun funksiyaları, xarakteristikasını öyrənəcəklər;
- Fəaliyyət və onun növlərinin psixi inkişaf prosesində təsir mexanizmlərinə dair bilikləri mənimsəyəcəklər;
- Ünsiyyətin mahiyyəti, növləri, funksiyaları, əsas vasitələri və psixi inkişafa təsir mexanizmlərinə aid bilikləri mənimsəyəcəklər;
- Ünsiyyət çətinlikləri və onların aradan qaldırılması yollarının öyrənilməsi əsasında şəxsiyyətlərarası münasibətlərin tənzimlənməsi mexanizmlərinə dair bilikləri mənimsəyəcəklər;
- İdrak proseslərinin mahiyyəti, funksiyaları, növləri, xüsusiyyətləri haqqında bilikləri öyrənəcəklər;
- Psixoloji vəziyyət, hal və halətlər, onların insanın orqanizminə təsiri, davranışında təzahür xüsusiyyətləri haqqında məlumatları təhlil edib öyrənəcəklər;
- Şəxsiyyətin fərdi-psixoloji xassələri haqqında bilikləri mənimsəyəcək və öz xüsusiyyətlərini müəyyənləşdirə biləcəklər.

XIII İmtahan sualları

1. Psixologiya psixika haqqında elm kimi
2. Psixologiya elminin sahələri və onların təsnif prinsipləri
3. Psixologiyanın tədqiqat metodları
4. Qədim dövrlərdə psixoloji fikrin inkişafı
5. Azərbaycanda psixoloji fikrin inkişafı
6. Psixikanın filogenezdə inkişafı
7. Şüur psixikanın yüksək forması kimi
8. Fəaliyyət haqqında anlayış
9. Fəaliyyətin əsas növləri
10. Ünsiyyət haqqında anlayış
11. Nitq verbal ünsiyyət kimi
12. Qeyri-verbal ünsiyyət
13. Ünsiyyətin əsas tərəfləri
14. Fərd, fərdiyyət və şəxsiyyət anlayışları
15. Şəxsiyyətin psixoloji xüsusiyyətləri
16. Şəxsiyyətin məlik şüuru
17. Özünüqıymətləndirmə və iddia səviyyəsi
18. Tələbat və onun növləri
19. Maraqlar
20. Qrup haqqında anlayış
21. Qrupun təsnifatı
22. Duyğular və onun növləri
23. Qavrayış və onun xüsusiyyətləri
24. Qavrayışın növləri
25. Diqqətin psixoloji səciyyəsi və mahiyyəti
26. Diqqətin növləri və fizioloji mexanizmi
27. Diqqətin xüsusiyyətləri
28. Hafizənin psixoloji mahiyyəti
29. Hafizə prosesləri
30. Hafizənin növləri
31. Təfəkkürün mahiyyəti
32. Təfəkkürün əsas formaları
33. Təxəyyül haqqında anlayış
34. Təxəyyülün növləri
35. Hiss və emosiyalar haqqında anlayış
36. Hisslərin keçirilmə formaları
37. Ali hissələr
38. İradə və iradi işin əsas mərhələləri
39. Şəxsiyyətin iradi keyfiyyətləri
40. Temperament haqqında anlayış
41. Temperamentin təsnifatı və sinir sisteminin xassələri
42. Temperamentin xassələri və tipləri
43. Xarakter və şəxsiyyətin motivasiya sahəsi
44. Xarakterin əlamətləri
45. Qabiliyyət haqqında anlayış

XIV. Kollokvium sualları:

I kollokvium sualları:

1. Psixologiya psixika haqqında elm kimi
2. Psixologiya elminin sahələri və onların təsnif prinsipləri
3. Psixologiyanın elmlər sistemində yeri və başqa elmlərlə əlaqəsi
4. Psixologiyanın tədqiqat metodları
5. Psixologiyanın təşəkkül tarixi
6. Qədim dövrlərdə psixoloji fikrin inkişafı
7. Azərbaycanda psixoloji fikrin və elmi psixologiyanın inkişafı
8. Psixika və şüur
9. Psixikanın filogenezdə inkişafı: tropizmlər, instinktlər və intellektual davranış formaları
10. Şüurun psixoloji xarakteristikası və funksiyaları
11. Şüur psixikanın yüksək forması kimi
12. Fəaliyyət və onun psixoloji səciyyəsi
13. Ünsiyyət və onun psixoloji səciyyəsi
14. Ünsiyyət və onun vasitələri
15. Qeyri-verbal ünsiyyət

II kollokvium sualları

1. Tələbat və onun növləri
2. Qrup haqqında anlayış
3. Qrupun təsnifatı
4. Duyğular və onun növləri
5. Qavrayış və onun xüsusiyyətləri
6. Qavrayışın növləri

7. Diqqətin psixoloji səciyyəsi və mahiyyəti
8. Diqqətin növləri və fizioloji mexanizmi
9. Diqqətin xüsusiyyətləri
10. Hafizənin psixoloji mahiyyəti
11. Hafizə prosesləri
12. Hafizənin növləri
13. Təfəkkürün mahiyyəti
14. Təfəkkürün əsas formaları
15. Təxəyyül haqqında anlayış

Psixologiya fənninin sillabusu 050112- Məktəbəqədər təhsil A+B ixtisası (proqramı) üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Pedaqogika, psixologiya və incəsənət kafedrasının 14 fevral 2025-ci il tarixli iclasında təsdiq olunmuşdur (Protokol №07).

Fənn müəllimi:

b/m N.İ. Cəfərova

Kafedra müdiri:

dos. A.X.Əliyev